

www.eknihyzdarma.cz

Digitální verzi vytvořil Lukáš
Borovička.

Rozšiřování tohoto textu je
povoleno bez jakýchkoli omezení.

Josef Jaroslav Langer

Kopřivy

(1829-30)

Dřevěný pták

Ani nevím, kdy to bylo;
dávno - ve šedivém věku,

když byl v stavu básník
zastaviti řeku
a libým slov skladem
pohýbati Vyšehradem!
Jak jenom čas tento
pojmenuji?

Ano, již se pamatuji:
Tenkrát to bylo,
když se po vší vlasti proudem
lilo
ve dojemném liboznění
Lumírovo pění
a k pověčným činům
popudilo
mocných knížat mocný pluk;
- tenkrát jsem já byl ještě

malý kluk! -

Abych tedy pověděl, co
povídati chci:

Božský Lumír (neboť básníci
jsou prý tvorní1 bůžkové, což
každý okusí,

kdo se o básničku dobrou
pokusí)

smutně jednou sedě
pozoruje,
že hodina života mu
dopršuje.

I vzal do své ruky javorové
dřevo

a vyřezal dost pěkného
ptáčka;

jedno křídlo vpravo, jedno
vlevo,
nohy dvě a do útlého pak
zobáčka
kluzkou díрку a volátko volné
velkou umělostí udělal
a pak, dechna v něj, svůj
život
i tvorného ducha jemu dal,
aby zveleboval háje dolné;
předzvídáje, že by zpíval k
nechuti
bez božského nadchnutí. -

Potom ještě malá chvíle
minula

a Morana Lumírovi kynula,
neboť stanovily božské
sudby,
aby on byl v nebi učitelem
hudby.

 I obživnul slavíček -
 mladý básníček!
Letěl na olš, jenžto se klenula
nad potokem
a zde pak hlubokým
převotokem
klokotával písně Lumírovy. -
A protož - hle, blízko vod
tak lahodně zpívá teď slavičí
rod. -

O, kdy vrátíte se, blazí
dnové!

Uskutečnětež se,
balšamoví snové!

Pěvče bohu rovný! Děde!
Lumíre!

Nadělej nám, nadělej nám
slavíků -

ze dřevěných básníků! -

Vidění noční

Já jsem jakživ nevěřival v
duchy

a všeliké sny a noční vidění

jsem držival jen za pouhé
mámení.

A protož vám pravím - būhtě
živ! -

nevěřil bych ani tento div,
kdyby se to bylo snad jinému
stalo,
co mé vlastní oko včera
uhlídalo. -

Bylo právě večer po
klekání,
když jsem kráčel po zahájské
stráni
a myslil jsem sobě brzo na
to, a brzo na to,
jak by na mne - jářku,

kdybych našel zlato -
hezké holky braly
a mne i se zlatem věrně
milovaly
a tak dále -
až jsem přišel k jedné skále.

Dobře tedy; ale co se
nestalo!

Strašidlo jakés mne potkalo
a tu, kam bych šel, se optalo.
Já pak "Nevím ani sám!"
v odpověď mu dám;
neboť hrůza tak mne pojala,
že mi na odpověď ani myslit
nedala.

A vidouc to noční podoba

za ruku mne vzala
a jak následuje mluvití se
jala:
"Neboj se mne; já jsem
osoba
k tobě slána přímo z nebe,
abych na osudné místo vedla
tebe.

Vidíš tamhle u černého boru
tu vysokou horu?

As hodinka, dál tam není ode
města;

tam jde naše cesta!"

Šli jsme; všecko jak by pode
náma plynulo,
neboť sotva sedum okamžení

minulo,
byli jsme již tam.
Teď pomysletež sobě,
co tu v této noční době
oku moje nevidělo!
Moje, nevím čím, osláblé tělo
jen se třáslo, jen se chvělo.

Byla vám tu štvánice!
Kol a kolem černé plémě
sedělo
a s kyselým smíchem
hledělo,
kterak si tu počínati bude
statných lvů celičká rodina.

Pršela dvanáctá hodina -
a mé ucho neslyšelo nic než
rev
a mé oko nevidělo nic než
krev.

I řku: "Odkud jsou ti lvové,
že na rod svůj nedbají
a své vlastní krutě sápadí?"
"Ti své vůle nemají;
nimi toliko vládnou osudové!"
odpověděl mi průvodčí můj.
Pryč jsem chtěl; tuť on mi
"Stůj!"
přísným hlasem povídal
a na nos mi jakés brejle dal,
skrz něž já když pohleděl,

hrůzou o sobě jsem nevěděl;
neboť místo - běda bědy -,
místo lvů jsem viděl vlastní
dědy!

"Bože!" - zvolám -

"Sedmnácté století!"

A vtom všecko mému zraku
odletí;

nic - jen omlžená skála
přede mnou tu stála. -

I spěchal jsem potom domů
mladým lesem břekovým,[2](#)

co jsem ale cestou cítil -
to vám, bratří, nepovím.

Vlasti proměna

Jednou o půlnoční době
věčnost nad světy se
vznášela;
přísně vůkol sebe hleděla,
a pak sama k sobě,
jako tázajecí, promluvila:
"Kde jsi, již jsem sobě
vyvolila,
statných rodiitelko reků?
Kde jsi, již jsem opustila
v blahu svatém, u květoucím
věku?"

To když česká země

uslyšala,
takto sobě stěžovala:
"Ach, Věčnosti, rodná matko
moje,
 pryč je, cokoliv jsem zrodila;
klatba Černobohů [3](#) zhubila
mé udatné syny, vnuky tvoje,
a kde královský hlaholil rev,
tam teď zůří božský hněv."

Země česká bédovati
přestala,
- Věčnost plakala:
"O ty země - pěkné dítě
moje,
hodný myšlének mých

předměte!

Když se modlíš, větry,

ztichněte,

ať uslyším svaté tužby tvoje!

Chrabro nepřejí ti božské
sudby;

budiž tedy slavnou kouzlem
hudby.

Ať tě mine, moci mé se boje,

čas i diví živlů proudové,

aby uviděli světové,

že jsi vyvolené dítě moje!" -

Byť by v podobě to změnu

vzalo,
přec, co božské je, to božsky
vykvěte;
a tak ze lvů statných doupěte
- aby slavno nové slávě
vzniku dalo -
slavičí se hnízdo udělalo!

Učený pes

Jakýs kramář kdesi
našel psíka pobludníka⁴
a schopnosti jeho vida
chytil pana větroslida;⁵
potom ale -

dav mu holí "pí a jez!"
uvázal ho k svému vozu
- na řetěz!

Brzo nato přijeli jsou mezi
lesy;
kramář pustiv koně ve dolinu
na lučinu,
psovi, aby ho naučil po dvou
skákat,
počal na píšťalku pískati.
Psíkovi se na počátku
nechtělo,
neboť žádné to proň vnady
nemělo;
avšak nešlo-li to chtíčem, [6](#)
napomáhal učitel svým

bičem.

Potom, po nedlouhém čase,
počal kramář učit ho zase;
a tak se to veždy dělo,
kdykoliv se kramářovi chtělo.
Dřív pak než ten velký
opustili les,
z toho psíka pobludníka
přeučení udělal se pes;
a každý, kdo ho jen uhlídal,
velkou kramářovi chválu dal,
nemoha se nadiviti dosti
nadepsovské umělosti.
Prvním rokem
pán byl toho psíka sokem;
a sotvaže druhé leto

odplovalo,
zvíře lépe nežli kramář
tancovalo.

Jednou je přivedla silnice
do bohaté vesnice;
kramář zabubnoval
a produkcí se psem
oznamoval.

Všecko vůkol poslouchalo
a ty divy slyše uši huby
otvíralo.

Počne se;
ani vlas na lidech nehne se.
Kramář se jme pískati -
"Hojda, psíku - hop, hop,
hop!"

Pes se nehnul, pán ho kop;
začne znovu pískati.

Pes ale se nechce jaksi
hýbati,
neboť dlouhým cvikem
bylo mu to jako zvykem,
že když se měl dáti do skoku,
musel vidět pána křepčit po
boku.

Kramář toto znamenal
a hned křepčiti se jal;
ale vše, co vůkol stálo,
hlasitě se smálo,
kterakmile uhlídalo,
že to zvíře líp než kramář
tancovalo.

I dí on: "Vy, páni hosti,
nedivtež se jeho umělosti;
dost jsem já se namučil,
než jsem ho to naučil,
a zdrtit jsem jeho musel kosti,
než jsem ho přivedl ke
vzdělanosti!"

To řka pohladil psa
karabáčem. -

Ale slyšte divy:
Pes ten černěsivý
na kramáře hledí,
zaškaredí -
oheň pouští zrakoma,
zlobou se rozvztěká
a zapěněníma ustoma

slova jako lidská vyštěká:

"Dokonav
svůj osudní stav,
žádám tebe, duchu můj,
okovů mne zbav!"

Všecko vůkol trne;
vše se odtud strachem hrne.
Řetěz se psa upadne -
pes ho zubem popadne
a kramářovi ho na krk hodí
a po světě za řetěz ho vodí;
vodí ho již tisíc a dvě léta
a vodit ho má až do skonání
světa;

to pak na výstrahu těm, jenž
chybně
boží tvory nutí k umělostem,
a to krutě, proti jejich
přírodnostem.

Krokodil a člověk

Rákosnými bažinami
krokodil sem tam se vláčel,
když pocestný těmi krajinami
zbloudiv s cesty kráčel.

Obluda ta blíž se brala
a podivno kvíčeti se jala;
časem výla jako poraněné

zvíře,
když se k smrti chystá u
své díře;
ba zas, by ho blíž jenom
přilákala,
jako dítě plakat počala.
To když člověk uslyšel,
v rákosí po hlasu kvapně šel,
vece: "Povinnost je přispěti,
buďto zvíři, nebo dítěti!"
Však - nastojte! Spatřiv
krokodila,
"Bože!" zvolal - a již krev se
proudem lila.

Dobře činí ten, kdo slova

neměří;

lépe, kdo přemýšlí, dřív
než uvěří.

Zkoumej; dočkej jako husa
klasů.

Nevěř hlasu!

Nebť i ve přátelském hovoru
viděl jsem již mnoho potvoru.

Nevděční synové

(Pravdivá povídka)

Byla někdy jedna matka
a ta měla synů mnoho;

jemnost pána udělala z toho
a z jiného půl hrabátka.

Dobrá vdova tato
rozdala jim celé jmění,
všecko zlato,
myslíc, že co dobrým synům
dá,

to že nejlépe schováno má.

Ale slávou oslepení synové
brzo na svou matku
zapomněli;

jiným dávali, a jí jen dáti
chtěli.

Ach, a dobrá matka, aby
synům hanby nedělala,
podvečer na pražském mostě

žebrávala.

Mnohý cizinec tu kráčel
okolo,

vida ženu oškubanou na
holo;

ale žádný jí nic nedaroval,
než, že tolik možných synů
má, jí předhazoval.

Matka zemřela hladem;
pohřbenatě pod Vyšehradem.

A synové, když smrt její
uslyšali,

nákladný jí na hrob kámen
dali. -

Poznámání. Aby se odestranilo

všeliké nedorozumění,
připomenouti zde slušno, že se
tento příběh, ovšem truchlivý,
skutečně stal; protože by někdo
snadno, ale neprávě mysliti mohl,
že se tu naráží na českou
literaturu. -

Sněm a bitva u Jezerky

Za zeleným sadem
pode svatým Vyšehradem,
- tamo, kdež se v starožitném
věku

scházívalo tisícero českých
reků,

aby se tam dobře uradilo,
co by hrůzoplošné jich
nepřátel toky
v prudkém valu zastavilo,
a v století jak by proměnilo
roky;

- tam, kde druhdy naši
dědové,
důvěříc se udatnému
ramenu,
ve divoké seče
na posvátném onom kamenu
sáhodlouhé brousívali meče;
- tam, kdež osudnému

ptákovi,
co hubíval jich úrodné
dědiny,
co jim svaté ptáky vyhnal z
lesiny
a co klasoplnou prázdnil
stodolu,
z černých křídel brky vyrúbali
a z nich pěkných potom
chocholů
na své helmy sobě nadělali;
- zkrátka: u Jezerky jest to
bylo;
tamť se kdysi mnoho reků
shromáždilo
z dobré staré krve, zaječího

rodu.

Dřív se každý na své zadní
nohy,
stříhaje ušima, stojmo
pozdvihoval,
aby sněmům nepříznivé bohy
kouzlem sluchu svého
vyzpytoval.

Kolkol ticho - dobré jim to
znamení;
s jedné strany plot a s druhé
kamení,
před sebou zde vodu, vzadu
křoví měli.

Oni v zahradě a k tomu -

vprostřed zelí,
slovem: tak to měli, jak to míti
chtěli.

Neboť dobře zůstalo jim v
paměti,
rekové že druhdy, u šedivém
století,
když tu hodovali vůkol svaté
vody,
sněm že spojovali s
národními hody;
kvas pro dědy naše žádnét'
neměl vnady
bez líbezných zpěvů a bez
moudré rady;
touto mysl omezili rozjařenou

hněvem,
své pak srdce v žebrách
opájeli zpěvem,
avšak, aby po starém vždy
nebylo,
těmto rekům naopak se líbilo:
nebo zaječímu tomu rodu
sněm nebýval sněmem bez
těch zelných hodů.
Toto budiž ale ku pochvale
řečeno,
že se v sněmu zaječí to
plemeno,
anož o společném dobru
rokovalo,
svárů všech a hádek

varovalo;
kdežto - ne teď, ale v starém
času -
v radnicích se užívalo silných
hlasů,
a co rozumem a jazykem se
řezat nedalo,
to se křepkých mečů rázem
přetalo.

Abych tedy nezapomněl, co
se dále dělo.

Povstane tu z těchto hrdin
vážné tělo;

jakož se mi zdálo podle
vznešeného vzrostu,

držel bych ho ne za krále,
ale za starostu.

Neboť - nevím dobře proč
a v jaké době -

zajícové králů znelíbili
sobě;

králů prý těch příliš mnoho
měli,

kteří nade nimi panovati
chtěli,

z čehož mnohé různice
jsou povstaly;

aby pak to hašteření stále
skončili a pokoj svatý
zadělali,

zajícové z polí všechny

krále

i s královským titulem pryč
vyhnali:

a od času toho bývalí ti
králíkové

pod žlabem jsou živi - v
děrách zemanové.

To však proto jsem jen
povídal,

aby každý přítel pravdy
uhlídal,

proč jsem řek, že ten, co
vprostřed stál,

spíše byl starosta nežli
král;

neb vím dobře, že zní

osmé:[7](#) "Nelži!"

A proto vždy mluvím
pravdu ve lži.

Dobře tedy; když tak
pěkně stál,
aby radu svému rodu dal,
takto mluvit se ten starosta
jal:

"Nebudiž vás, bratří, tejno,
z kakých příčin jste se
sněchu -"[L1](#)

Chtěl mluvit dále; zajíkové
ale

překonání tužbou u velikém
spěchu

se vší udatností do boje se
dali,
aniž na hlas jeho více dbali;
všady vraždili a zraňovali
všady,
tento zúřil tam a onen tady;
ach, jak řídly nepřátelské
řady!

Morana tu kojila svůj hněv;
svodotokem [9](#) zelená se valí
krev,
tamto leží kus - a hrůzo!
kousek tady
- zelné hlavy!
Ale slyšte! "Hav!" A opět:
"Hav!"

"Dav!" a zase: "Dav je, dav!" -
Huj! Tu každý ze zajíců
"Stůjte - braňte se!" volati
chtěl,
ale dnes "mlčeti" za dobré
mněl;
Prr! Tu všecko na útěk se
dalo,
jeden do klusu a druhý do
skoku,
a tak celé vojsko utíkalo
v časoměrném poskoku.

Na neštěstí ale -
zmužilost svou zapomněli
na bojišti - vprostřed zelí.

Ach, jak často po ní potom
truchlivali
a doprostřed zelí hledat si ji
chodívali!
Ale - posud jí nenašli; veta po
ní, veta!
Hledat ji budou v zelí až do
skonání světa.

Strašidlo na hrázi

Jednou jsme šli večer na
procházku,
já a duše moje, mladá Běla,

k rozkošnému rybníku na
hrázku;
modré oči, usta růžová a
vůkol čela
vlásků pramenové; věneček
ze klásků
na své zlatohlavě pěkný
měla.

Něžně jsme se na tu hrázku
vedli
a na hrázi pod dubem jsme
sedli
a zde do zpěvu se dala moje
Běla,
já ji hladil a ona mi sladce
pěla.

Hle, již slunko, již slunéčko
zacházelo

daleko tam za ty modré hory
a svým bleskotem tu vůkol
pozlacelo

blízké pahory [10](#) a vzdálené
ty bory;

ach, a duše moje, mladá
Běla,

pod dubem se u večerní
kráse rděla! -

Slunce zašlo a nebe se
tmělo;

krásně teď měsíček vychází,
najde nás tu pod dubem na
hrázi

a ozáří její pěkné čelo;
i zvolám tu: "Duše moje,
Bělo!"

A hladě její ruku, líbám
mladé tělo,
ale stálát' není lásky
blaženost;
kdyžto ji tak líbám, na té
divokrásné poušti,
pojednou tu cosi šustne; a z
nočního vyjde houští ...

Odpust'tež mi, páni, že ted'
přestanu
a konec té básně dlužen

ostanu;
bohužel - svíčka mi dohořuje;
a já, byť bych hned chtěl
konec dáti,
nenaučil jsem se potmě
psáti.

Nechtež nás tam na té hrázi
blízko hájku
a proměňte sobě tuto báseň -
v bájku,
jenž nás moudře poučuje,
že jednání naše často jinak
vypadne,
než jak se nám na počátku
okazuje;
a že toť i dosti často konec

má,
neukončeným co nám se býti
zdá!

Mně pak budiž toto k
poučení,
že tu navždy bydlo moje
není,
abych tedy vlasti sloužil,
dokud v žebrách mojich
srdce bije,
aby na mém hrobě někdo
někdy
nevyvolal: "Zdráv jsa
nepracoval; tehdy -
sit ei terra levis:[11](#) - ať hnije!"

-
A protož chci konat vlasti
službu
a předcházet každou její
tužbu,
dokud ještě v žebrách srdce
mladé bije;
neb kdo matce slouží, rozkoš
pije!
Přijdeť nečekaně J.M. paní
Morana,
a zachvátíc mne snad ještě
ve mladosti,
vyrve péro z ruky, potom -
jářku, dosti!
Anebo snad přiloudí se tato

paní
a zhasí mi svíčku - vprostřed
psaní!

Žádost

Kdybych o něco moh žádat
bohy,
 nežádal bych Krésa
klenoty
 ani Šalamouna moudroty,
neb, co jelen Aesopův, dva
rohy.

Nechtěl bych já stodoly a
stohy,

ani Žižkův meč snad jako
ty;

žezlo světa myslíš? Vem
ho ty!

A co prosím? Zdali čtyry
nohy? -

Ne tak; jiná jesti žádost moje:
patří na hvězdnaté nebesa
-!

Tamt' mám psané všechny
tužby svoje;

modrý kabát; a pak -
hurasa! -

(bych se líbil!) - jak ty
hvězdičky

na kabátě zlaté knoflíčky. -

Poněvadž to v Čechách zvykem, že žádosti ve znělkách pronešené vyslyšány bývají, pokusil jsem se i já svoji prostičkou žádůstku v této znělce podati. Ostatně má tato znělka tu obyčejnou sice, ale pěknou vlastnost do sebe, že čím špatněji se zpívá, tím je hezčejší.

Žižkův dub

Náhodou anebo snad již
osudem

narodil se slavný Žižka pod
dubem,
a ten byl pak nazván "Žižkův
dub";
a hladový čas, co světy dává,
ani hromné hroty, ani bujných
větrů zub
neporušil tento dub,
pěkný obraz síly a
vítězoslávy;
to pak na památku, by
pomněli potomkové,
že v oboře české rodili se
lvové,
před nimiž se chvěli -
národové!

Uplynulot' od té doby
století,
co dub tento není více viděti;
a takož se vskutku stalo,
jako dávno nám se podívalo
v Jiříkovu vidění:[12](#)
že dříve než odletí
- ani nevím které - století,
v naší pěkné vlasti, v zemi
české,
zajde všecko slavné, všecko
hezké,
a radost se v žalost promění.

Matka naše na herce si jede,

k žluči nám a jiným k
posměchu;
nebe vzalo nám i útěchu -
a kde se lvů dřív ozýval rev,
kde jen pro pravdu na způsob
vod
v plném nadýmání [13](#) valila
se krev,
tam se nyní zaječí a liščí
pyšný rod;
ba i samy řeky, Labe, naše
Vltava,
Orlice okřídlená a prudká
Sázava
a co víc jich druhdy valilo se
oužlabinou,

hnijí skoro teď, a zdá se -
páchnou umrlčinou!
A tak v pěkné vlasti, v zemi
české,
zašlo všecko slavné, všecko
hezké;
a že Žižkův dub též slavný
byl -
osud nám ho závistivý zryl.

Naši dědové jsou rádi
kovali
aneb šípy aneb ocelové
meče,
kdykoli se mužně vydali
v nepřátelské bitvy a ve kruté

seče;
aby ale stačila kovářům síla,
- takovátě byla tenkrát víra -
vše jen ke Žižkovu dubu
běhalo,
když byl měsíc na nově, [14](#)
vždy o půlnoci,
a tu s namáháním a velikou
mocí
třísky z toho dubu sobě
sekalo;
a jakmílo je do nákladivka [15](#)
vendalo,
kladivo hned snáze vzhůru
lítalo
a železo se dle vůle poddalo.

Ach - ubývalo vždy dubu víc
a víc,
a kde stál dub Žižkův, nestojí
teď nic.

Kdož by si byl pomyslíl,
že se nám navrátí zase
onen staročeský čas?
(Oh, ty pěkný - pěkný čase!)
A co dědové jsou dělávali,
že my dělat budem zas?
Oni si ocelové meče dělali,
nás však - verše kovat
nechali!
Tímto pak se písmo vyplnilo,
že to chtěj neb nechtěj kovat

musí,
co se ve kovárně narodilo.
Avšak dobře se ti stalo,
slavný dube,
že jsi zjařil statných českých
ruk;
slyšíš-li pak? "Ťuk" a "ťuk ťuk
ťuk!"
Ted' je kováříků příliš, až bez
míry,
kašlí hymny k base,
neznajíce lýry;
každý, kdo pět prstů má, ted'
sedě
kove verše z železa i z mědě,
a div divu - nohy frašně [16](#)

skákají,
ač ni žil, ni citu v sobě
nemají.

I protož se dobře stalo,
slavný dube,
že jsi zjařil statných českých
ruk;

ted' by velký - a snad cizí -
hanobil tě pluk,
aby svému nejápnému dílu
dal tvou slávu a tvou sílu!

I já, ačkoli jsem - mezi náma!
-

jen kovárský kluk,
dost bych já ti, milý dube,
dost bych nadělal ti muk,

chtěje nakovati ostrých veršů
místo meče
v nepřátelské bitvy a ve kruté
seče.

Jednorožců rod

V uplynulém času
svolaltě lev svoji chasu
- do boje
pro ratolest pokoje.
A když vojsko sešikoval
ve bojovné řady
a všem moudře okazoval
kam a kady -

povstane tu v pospolnosti
u veliké nádhernosti
jednorožců pyšný rod
a vyžádá sobě,
aby v této příležitě době
půtku svedl samotén;
lev to dovoluje ochotén.
I shromážd'ují se ptactva
pronárody [17](#)
a s obou stran krvavé se
počnou hody.
Vražděno tu celý den a celou
noc;
opeřencův padlo moc,
i rohaté sláblo plemě
a krev pomíchanou

chlastala země.

Nastane ráno, přestane boj;
slunce nad krvavou zemi
vzhůru běželo
a vítězně kloktal ptactva roj,
než plemeno jednorožců
leželo

do jednoho porubáno! -

A protož, hle - co se toto
stalo,
oko lidské jednorožce
nevídalo.

Ted' učení jenom hádají se
mnozí,
zda jsou byli někdy koně
jednorozí,

tak aby se vyplnilo, jak se
praví,
že kdo zpupně čelo staví,
jen soběcky po cti lakotě,
v siré zajde mrákotě. -

Slavní bratři, pospolitém
ve sboru
cizotě se stavme k odporu,
tak jen slávy dosáhneme
nové;
sic památka naše v časích
utone
a budou se hádat potomkové,
byl-li jsou Čechové kdy, nebo
ne.

Nářek zamilovaného mládence

nebo

Lamentace

ve třech zpěvích

Kochaný [18](#) Lubomíre!

Co jsem Tobě již ondyno v listu
podotknul a co tehdáž pouhé
tušení bylo, uzrálo v letošním
podzimku a stalo se jistotou, totiž:
náš Jeník není, čím se býti zdá!
Zde Ti odesílám od něho
sepsanou lamentaci, pro

mládence a panny na světlo
vydanou a vytištěnou v Litomyšli
u Jana Turečka roku tohoto.[19](#)

Zpívá se jako "Amor a Cupido
netrap!" Možno-li, dej ji třeba v
Praze do tisku. Doufám, že se
práce jeho i Pražankám líbiti
bude, neboť' prej šafářovic
Babetka plakala hned po prvním
řádku: "Slyšte nářky moje, hory,
doly!", ale litovala velmi, že tomu
sem a tam dobře nerozumí,
nevědouc, že je ted'
nesrozumitelnost právě ve módě;
mně pak se zdá, že to není ta
nejhorší móda; - ženské by

všeličemu neměly rozuměti! -
Místo všech poznamenání slov [20](#)
budiž pod každým zpěvem
kratičký výklad, jež mi kritický
spisovatel Krákonošské
literatury [21](#) zdarma vypracoval a
dovolil, aby i práce jeho přitlačena
byla, avšak anonym. -

Sbohem!

Tvůj
Kopřivárius

Zpěv první

ČesnekL2

Slyšte nářky moje, hory, doly!

Slunce hasni a nebe se
kal!

Ty pak, řeko - do moře se
val,

a nechceš-li - ostaň stát v
poli.

Já mám chleba, ale žádné
soli;

och, pěknou jsem pannu
miloval!

Já ji chtěl a jiný mi ji vzal,
a proto mne srdce moje bolí.

Ach, bolí mne, bolí srdce

moje,
měkké posud, měkké jako
jíl;
ale zkamení, jsa v ohni dýl!
Hurra - syp se, nebes klenutí,
ale zlehka pouštěj mraky
svoje,
neb tě žádný k spěchu
nenutí.

Zpěv druhý

Cibule

Ano - zlehka pouštěj mraky
svoje,

neb tě žádný k spěchnu
nenutí;

já pak nechci, aby leknutí
pohněvalo děvče, někdy
moje! -

Jednou - veda kruté s láskou
boje -

stál jsem v prose; ona tu s
chutí

po mezi jde; - plésám, bez
hnutí

jako dřevěná tu socha stoje.

Vůkol mě létali vrabečkové

bez bázně na klásek se
klasu

a v líbezném pěli

souhlasu.

Ona přijdouc hned se
jemně lekla -

a odevrouc usta malinové:
"I jdi -!" jaksi divně na mě
bekla.[L3](#)

Zpěv třetí

Křen

Smiluj se, ať hořem
nezahynu;

jenom jednou hochu okem
kyň;

bud'to pohledem tím volej

"Hyň!"

nebo "Pojď, ať k srdci tebe
vinu!"

Marná žádost; skrze
peluninu [22](#)

jenom rychle, můj živote,
plyň!

Ne jako řeka, čím dál míň
a míň,

ale jako tuča [23](#) ve dolinu! -

Ach, mou láskou - srdce její
hrdne;

herež! - klokotem se voda
vaří -

a vajíčko navzdor varu
tvrdne.

Casto naději však osud
maří!
Neboť mnohé již u velké
tvrdotě
varem vody přemoženo
puklotě.[L4](#)

Konec lamentace

Poznámky

L1 Má státi sněli nebo sněste,
protož zde chybeno: ale -

tak zajíci mluvíachu

než Frantovy formy 8 znachu.

L2 Jak pěknou vyzrazuje chuť již volení těchto nadpisů! -

Geniálnost i z roztrhaného kabátu svítí! -

L3 Výklad. Zde vypravuje básník, jak jednou stál v prose a milenka jeho jdouc po mezi jak se ho ulekla, neboť myslela, že to tam stojí strašidlo na ptáky neboli hastroš. Činíme tu pozorna čtenáře na něžnost, kterak místně básník hejno vrabečků do básně uvedl.

L4 Výklad. Zde srovnává básník velmi pěkně srdce milenčino se slepičím anebo husím vejcem a svoji plamennou lásku s vařící se vodou. Prozaicky by se to asi takto dalo: Tak jako vejce (slepičí anebo husí) v hrnku, čím více voda se vaří, tím více tvrdne, tak srdce tvoje etc.

1 tvůrčí, schopní tvořit

2 břek - strom a keř příbuzný růži

3 slovanský bůh zla

4 tuláka

5 větroplacha

6 chutí, vůlí

7 tj. osmé přikázání

8 narážka na knihu Langrova
přítele Josefa Franty Šumavského
Zastaralé formy českého slovesa,
jež vyšla v Pospíšilově
nakladatelství r.1829

9 proudem

10 pahorky

11 ať je mu země lehká (lat.)

12 Jiříkovo vidění - oblíbená lidová knížka 18. a 19.století s prvky lidových proroctví

13 proudem, přívalem

14 nový měsíc

15 železné hlavice kladiva

16 žertovně

17 národy

18 milý, milovaný

19 narážka na známou
litomyšlskou tiskárnu lidových a
jarmarečních tisků. Zvlášt'
kramářské písně se tu vydávaly s
neurčitým časovým údajem "roku
tohoto"

20 narážka na dobový zvyk
vysvětlovat v dodatku knihy
význam slov, jež autoři nově
zaváděli

21 narážka na literárně kritickou
satiru Literatura krkonošská od
Marciána Hromotluka Kanárovice
(F.L.Čelakovského), která vyšla v

Cechoslavu r.1824

22 pelyněk, hořkost

23 mračno, temný oblak
